

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
Кафедра інженерної педагогіки та мовної підготовки

Методичні вказівки
до самостійної роботи з дисципліни
«ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОСВІТИ ТА ВСТУП ДО
СПЕЦІАЛЬНОСТІ»

для студентів першого курсу
напряму підготовки
6.010104 «Професійна освіта (за профілем)»
денної та заочної форм навчання

Кривий Ріг
2015

Укладач: С. М. Хоцкіна, канд. пед. наук, доцент кафедри ІПМП

Рецензент: З. П. Бакум, докт. пед. наук, професор

У методичних вказівках подається перелік тем курсу, завдань для самостійної роботи, рекомендована література, методичні поради до виконання пропонованих завдань, інформаційна довідка, питання для самоперевірки. Методичні вказівки призначені для студентів денної та заочної форм навчання.

Розглянуто на
засіданні кафедри
інженерної педагогіки
та мовної підготовки
Протокол № 1
від 28.08.2015 р.

Схвалено на вченій раді
факультету інформаційних
технологій

Протокол №
від 2015 р.

ПЕРЕДМОВА

Досягнення мети освіти щодо всебічного розвитку особистості, вимагає підготовки нової генерації педагогічних кадрів. У розв'язанні окресленої проблеми чільне місце посідає курс «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності», який розпочинає цикл психолого-педагогічних дисциплін та логічно пов'язаний з основними курсами педагогіки і психології, відповідно, є підґрунтям професійної підготовки студентів у контексті вивчення профільних дисциплін.

Самостійна робота – це форма управління та самоуправління самостійною діяльністю студентів. Роль самостійної роботи в умовах сучасних педагогічних технологій значно зростає. Прищеплення вмінь і навичок самостійної роботи майбутніх фахівців – найважливіше завдання вищої школи. Знання можуть застаріти. А вміння самостійно працювати, збагачувати себе новими знаннями залишається на все життя як постійний і необхідний духовний капітал.

Самостійна робота передбачає виконання студентами в навчальний і позанавчальний час системи завдань задля засвоєння професійних знань, умінь і навичок; понятійної нормативної бази, спрямованої на формування професійного світогляду, творчого стилю діяльності.

Метою методичних вказівок до самостійної роботи з дисципліни «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності» є надання допомоги студенту в поглибленому оволодінні знаннями курсу, формуванні умінь роботи з навчальною і науковою літературою, першоджерелами, забезпечення умов для особистісного професійного зростання як майбутнього інженера-педагога.

Відповідно, самостійна робота сприяє:

- свідомому засвоєнню нормативно-педагогічної бази знань, що складають основу професійної підготовки;
- розвитку творчого мислення, творчих здібностей;
- формуванню творчої особистості;
- підготовці студентів до інженерно-педагогічної діяльності;
- формуванню якостей особистості, що необхідні для самореалізації (ініціативність, організованість, наполегливість, впевненість, самостійність);
- підготовці студентів до науково-дослідної роботи;
- формуванню вмінь працювати з науковою і навчальною літературою.

Значний обсяг самостійної роботи ґрунтується на роботі з теоретичним матеріалом. Блок практичних завдань та діагностування має творче спрямування, що сприяє формуванню творчої особистості майбутнього фахівця.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми робочої програми курсу	Завдання для самостійного опрацювання
1. Система освіти в Україні	<i>Скласти конспект:</i> Закону України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004). – Розд. I, II, III, VI.
2. Поняття, предмет і метод освітнього права	Підготувати доповіді «Право на освіту в системі прав людини». «Гарантії права на освіту».
3. Джерела освітнього права	конспект: 1. Закону України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004) – Розд. VII. 2. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 р. – К. : Освіта, 2014 (презентація основних положень).
4. Міжнародно-правові стандарти освіти. Упровадження в Україні положень Болонської Декларації	Конспект документів Болонського процесу щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ України (Сорбонська декларація; Болонська конвенція; Конференція європейських вищих навчальних закладів і освітніх організацій; Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту)
5. Організація навчального процесу ВНЗ України	На основі запропонованих освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики напряму підготовки 6.010104 – професійна освіта (за профілем: комп'ютерні технології) презентувати комплекс знанневої бази та професійних здібностей педагога професійного навчання; очікувані результати навчання (компетентності)
6. Основи освітнього законодавства зарубіжних країн	Порівняльний аналіз систем вищої освіти країн Європи, США і України (таблиця)
7. Правовий статус учасників освітніх відносин	Презентація основних положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (<i>Аналіз сучасного стану національної системи освіти, Основні проблеми, виклики та ризики, Удосконалення структури системи освіти</i>)
8. Правовий статус вищих навчальних закладів	Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти (тезисний конспект)
9. Правове регулювання	<i>Скласти конспект:</i> Закону України «Про вищу

інтелектуальної власності й інноваційної діяльності ВНЗ	освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38. – Розд. XI.).
10.Професійна інженерно-педагогічна діяльність та особистість інженера-педагога	Законспектувати основні позиції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки. Окреслити пріоритети розвитку в контексті основних понять професійної компетентності
11.Професійне становлення інженера-педагога	Скласти професіограму педагога професійного навчання
12.Специфіка кредитно-модульної системи організації навчального процесу	1. Здійснити вибірковий моніторинг інформаційних пакетів ECTS в Україні. 2. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (конспект основних понять)
13.Специфіка кредитно-модульної системи організації навчального процесу	1. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 рр.) (конспект: Розд. Категоріально-понятійний апарат професійної освіти і навчання). 2. Скласти словник опорних понять теми. 3. Контроль та оцінка знань і вмінь допомагають... (прописати три позиції)
14.Педагогічне спілкування як основа професійно-педагогічної діяльності інженера-педагога	1. Грищук Ю. В. Поняття професійної освіти та навчання у вітчизняному науковому просторі / Грищук Ю. В. // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 4 (8). – С. 112 – 118 (ISSN Online: 2312-5829) (конспект основних позицій публікації). 2. Аналіз результатів діагностування.
15.Самостійна робота студента в системі професійного становлення інженера-педагога	Зробити бібліографічний опис пропонованих наукових джерел (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. – Бюлетень ВАК. – 2009. – № 5).

Змістовий модуль 1

Освітньо-правові аспекти системи вищої освіти в Україні

Тема 1. Система освіти в Україні

Завдання: *Скласти тезисний конспект:* Закону України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004) – Розд. I, II, III, VI.

Література

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : [підручник] / Скакун О. Ф. – Харків : Консум, 2001. – 664 с.
2. Совгиря О. В. Конституційне право України : [навч. посіб.] / О. В. Совгиря, Н. Г. Шуклін. – К. : Юрін-ком Інтер, 2007. – 632 с.
3. Освітнє право : Конспект лекцій ; за заг. ред. В. В. Астахова. – Харків. – Вид-во НУА, 2011. – 84 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38).

Методичні вказівки

Під час опрацювання Розділу I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ варто детальніше зупинитися на таких пріоритетних позиціях:

I. Статті 1. Основні терміни та їх визначення. (автономія вищого навчального закладу, академічна мобільність, академічна свобода, акредитація освітньої програми, вища освіта, вищий навчальний заклад, галузь знань, Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС), здобувачі вищої освіти, кваліфікація, компетентність, кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи, ліцензування, освітня діяльність, освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма, результати навчання, спеціалізація, спеціальність, якість вищої освіти, якість освітньої діяльності).

II. РОЗДІЛ II. РІВНІ, СТУПЕНІ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.

Статті 3. Державна політика у сфері вищої освіти, акцентуючи на принципах вищої освіти та шляхах забезпечення.

Стаття 5. Рівні та ступені вищої освіти.

Детальний конспект підготовки фахівців з вищою освітою за відповідними рівнями вищої освіти (початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень) та ступенями (молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук).

Стаття 6. Атестація здобувачів вищої освіти (основні позиції).

Стаття 7. Документи про вищу освіту (наукові ступені)

Види документів про вищу освіту (наукові ступені) за відповідними ступенями: диплом молодшого бакалавра; диплом бакалавра; диплом магістра; диплом доктора філософії; диплом доктора наук.

III. РОЗДІЛ III. СТАНДАРТИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ *Стаття 10. Стандарти вищої освіти* (вимоги до освітньої програми).

IV. РОЗДІЛ IV. УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ. *Стаття 11.*

Система вищої освіти (вищі навчальні заклади всіх форм власності; рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; галузі знань і спеціальності; освітні та наукові програми; стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти; органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; учасники освітнього процесу).

Стаття 12. Управління у сфері вищої освіти.

Стаття 13. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, інших органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади.

Стаття 14. Повноваження органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади.

Стаття 15. Повноваження засновника (засновників) вищого навчального закладу.

Тема 2. Поняття, предмет і метод освітнього права

Завдання: Підготувати доповіді «Право на освіту в системі прав людини». «Гарантії права на освіту» (обсяг – 7 стор.).

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.

2. Вища освіта України і Болонський процес : [навч. посіб.] / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.

3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / О. І. Гура – К., 2005. – 224 с.

4. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38.

5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії / Фіцула М. М. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Методичні вказівки

Оформити роботу із дотриманням стандартів. Здати на перевірку.

Готуючи доповідь, варто дотримуватися структурної специфіки.

1. Вступ – визначається актуальність (актуальність теми).

2. Основна частина – розкривається зміст теми.

3. Підсумкова частина містить висновки, рекомендації або пропозиції.

При підготовці доповіді слід зважати на те, що на її озвучення дається 10 хвилин, а тому обсяг доповіді 10-12 сторінок друкованого тексту 14 шрифтом через 1,5 інтервали. Доповідь може містити приклади, ілюстрований матеріал.

Написання доповіді необхідно здійснювати поетапно:

1. Складання плану доповіді. План має відповідати структурі доповіді.

2. Опрацювання необхідного матеріалу та його узагальнення. Спочатку необхідно підготувати матеріал у повному обсязі, а потім скоротити його до бажаного обсягу, ретельно добираючи вихідний матеріал.

3. Написання доповіді. Послідовність викладу матеріалу у відповідності до

плану.

4. Оформлення списку використаної літератури та покликань на джерела інформації.

Підготуватися до виголошення промови в аудиторії.

Аналіз виступу студента здійснюється за схемою:

1. Тема і мета.

–цікаво? оригінально?

–аналіз наукових підходів

–чи викликає зворотній зв'язок?

2. Основна частина:

–цілісність розкриття теми

–чи конкретний зміст?

–чи досягнута мета?

–емоційність виступу

3. Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

Тема 3. Джерела освітнього права

Завдання: конспект: 1. Закону України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004) – Розд. VII.

2. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020р. – К. : Освіта, 2014 (презентація основних положень).

Література

1. Валєєв Р. Г. Освітнє право України / Валєєв Р. Г. : [навч. посіб.] – Луганськ, 2011. – 287 с.

2. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

ua-info.biz/legal/baseri/ua-rmexzr.html

3. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004).

4. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: te.zavantag.com/docs/1225/index-13230.html

5. Національна доктрина розвитку освіти – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.univd.edu.ua/index.php

6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні (2012–2021). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/news/.../4455.pd

7. Освітнє право ; за заг. ред. Астахова В. В. – Харків, 2011. – 144 с.

8. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 рр. – К. : Освіта, 2014. – 23 с.

9. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020р. – К. : Освіта, 2014.

Методичні вказівки

I. Конспект.

РОЗДІЛ VII. УПРАВЛІННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ.

Акцентувати увагу на таких статтях Закону України «Про вищу освіту»:

Стаття 34. Керівник вищого навчального закладу.

Стаття 35. Керівник факультету, навчально-наукового інституту, кафедри.

Стаття 36. Вчена рада.

Стаття 37. Наглядова рада.

Стаття 38. Робочі та дорадчі органи.

Стаття 39. Органи громадського самоврядування вищих навчальних закладів.

Стаття 40. Студентське самоврядування.

Стаття 41. Наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених.

Стаття 42. Обрання, призначення та звільнення з посади керівника вищого навчального закладу.

Стаття 43. Обрання на посаду та звільнення з посади керівника факультету (навчально-наукового інституту) вищого навчального закладу державної (комунальної) форми власності.

II. У процесі опрацювання Проекту Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 р. акцентувати увагу на таких розділах:

Розділ I. Оцінка стану ВО (якість ВО та її суспільний статус; можливості конкурсного відбору студентів; ВО і наука).

Розділ II. Мета і завдання реформи.

Розділ III. Реалізація реформ.

Тема 4. Міжнародно-правові стандарти освіти. Упровадження в Україні положень Болонської Декларації

Завдання 1. Конспект документів Болонського процесу щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ України (Сорбонська декларація; Болонська конвенція; Конференція європейських вищих навчальних закладів і освітніх організацій; Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту).

Завдання 2. Розкрити передумови входження вищої освіти України до Болонського процесу (тезисний конспект двох тем за вибором).

1. Етапи розвитку і сучасний стан системи вищої освіти в Україні.
2. Модернізація освіти України в контексті Болонського процесу.
3. Джерела освітнього права та їх характеристика.
4. Освітні відносини та освітні правовідносини.
5. Організація навчального процесу в державному ВНЗ.
6. Міжнародні правові стандарти в галузі освіти.
7. Інтеграція освітнього права України в межах європейського освітнього простору.

8. Етапи розвитку і сучасний стан системи вищої освіти в Україні.
9. Предмет і метод освітнього права
10. Система стандартів вищої освіти.
11. Болонський процес і його значення для розвитку вищої освіти в Україні.

Література

Основна:

1. Болонський процес у фактах і документах ; за ред. Ніколаєнка С. М. – К. : Дельта, 2007. – 53 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М.Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Згуровський, М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М. З. Згуровський ; МОН України, Нац. техн. ун-т України «КПІ». – Навч.-метод. вид. – К. : КПІ, 2006. – 544 с.

Додаткова:

1. Аніловська, Г. Я. Університетська освіта : [навч. посіб.] / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. – 2-ге вид., пероб. і доп. – Львів : Магнолія 2006, 2010. – 375 с.
2. Гончаров, С. М. Вища освіта України і Болонський процес : [навч.-метод. посіб. для підгот. магістрів, аспірантів та перепідгот. виклад. вузів] / С. М. Гончаров, В. С. Мошинський ; М-во освіти і науки України, НУВГП. – Рівне : НУВГП, 2005. – 142 с.

Методичні вказівки

У процесі конспектування документів з'ясувати сутність взаємозумовленості Лісабонської конвенції, Болонської декларації, Сорбонської декларації в контексті Основної ідеї документів – двоступенева структура вищої освіти, використання системи кредитів (ECTS), міжнародне визнання бакалавра і магістра як рівнів вищої освіти.

Тема 5. Організація навчального процесу ВНЗ України

Завдання: На основі запропонованих освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики напряму підготовки 6.010104 – професійна освіта (за профілем: комп'ютерні технології) презентувати комплекс знань бази та професійних здібностей педагога професійного навчання; очікувані результати навчання (компетентності).

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : [навч. посіб.] / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.

3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / О. І. Гура – К., 2005. – 224 с.

4. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004).

5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії / Фіцула М. М. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Методичні вказівки

Інформаційна довідка.

Значущим у контексті розгляду галузевого стандарту вищої освіти (ОПП) та складника держстандарту (ОКХ) є володіння понятійною базою РОЗДІЛУ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ (Стаття 1. Основні терміни та їх визначення) Закону України «Про вищу освіту».

Стандарт професійної освіти (СПО) – необхідний обсяг знань, що відповідає вимогам професійного стандарту. Розробляються та описуються системою освіти. СПО складається із національного загальнодержавного та регіонального компонентів. Національний компонент визначає загальні вимоги до фахівця, навчальний заклад сам розробляє навчальні програми і має право додавати до національного стандарту додаткові предмети залежно від місцевої ситуації на ринку праці, традицій навчального закладу, його зв'язків із зовнішнім середовищем/соціальними партнерами [11].

Освітньо-професійна чи освітньо-наукова програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти;

галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка;

кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

спеціалізація – складова спеціальності, що визначається вищим навчальним закладом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти;

спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка [9].

Варто пригадати, що освітньо-професійної програма (ОПП) – галузевий

стандарт вищої освіти, державний нормативний документ, у якому окреслено нормативний зміст навчання, установлюються вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки бакалавра за відповідними спеціальностями. Це складник системи стандартів вищої освіти, що використовується у процесі:

- розроблення і коригування навчальних планів і програм навчальних дисциплін;

- розроблення засобів діагностики якості освітньо-професійної підготовки фахівця;

- визначення змісту навчання як бази для опанування нових спеціальностей, кваліфікацій;

- розроблення ВНЗ варіативної компоненти до галузевого стандарту;

- сертифікації бакалаврів та атестації випускників ВНЗ.

Установлює:

- нормативний зміст навчання у ВНЗ, обсяги і рівень його засвоєння у процесі підготовки відповідно до вимог ОКХ бакалавра за спеціальностями конкретного напряму підготовки;

- перелік нормативних навчальних дисциплін;

- рекомендований перелік вибіркових дисциплін;

- форми державної атестації.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) із конкретного напряму підготовки є державним нормативним документом, складником Державного стандарту освіти, який *встановлює*:

- професійне призначення, кваліфікацію та умови використання бакалаврів за спеціальністю;

- систему соціально-професійних та професійних завдань;

- рівень сформованої бази знань;

- вимоги до атестації випускників.

Використовується для:

- визначення первинних посад випускників;

- визначення об'єкта, цілей освітньої та професійної підготовки;

- розробки та коригування ОПП із підготовки фахівців;

- розроблення засобів діагностики рівня освітньо-професійної підготовки фахівців;

- визначення змісту навчання – основи опанування спеціальністю;

- визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації;

- атестації та сертифікації фахівців;

- професійної орієнтації здобувачів фаху;

- визначення критеріїв професійного відбору;

- обґрунтування переліків спеціалізації;

- визначення кваліфікації фахівців;

- розподілення та аналіз залучення випускників ВНЗ за фахом.

Узагальнення комплексу знанневої бази та професійних здібностей педагога професійного навчання; очікувані результати навчання (компетентності) подати у таблиці, ураховуючи алгоритм розроблення структурної схеми вивчення

навчальних дисциплін.

Алгоритм розроблення структурної схеми вивчення навчальних дисциплін.

Вивчення потреб (запитів) підприємств на якість спеціалістів.

↓
Розроблення освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) напряму підготовки.

↓
Визначення необхідного переліку навчальних дисциплін.

↓
Встановлення причиново-наслідкових зв'язків між навчальними дисциплінами.

↓
Побудова матриці досягнення.

↓
Встановлення ієрархічної структури вивчення дисциплін.

↓
Розподіл навчальних дисциплін за семестрами на основі ієрархічної структури.

Тема 6. Основи освітнього законодавства зарубіжних країн

Завдання: Порівняльний аналіз систем вищої освіти країн Європи, США і України (таблиця).

Література

1. Болонський процес у фактах і документах ; за ред. Ніколаєнка С. М. – К. : Дельта, 2007. – 53 с.

2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.

3. Згуровський, М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М. З. Згуровський ; МОН України, Нац. техн. ун-т України «КПІ». – Навч.-метод. вид. – К. : КПІ, 2006. – 544 с.

4. Гончаров, С. М. Вища освіта України і Болонський процес : [навч.-метод. посіб. для підгот. магістрів, аспірантів та перепідгот. виклад. вузів] С. М. Гончаров, В. С. Мошинський ; М-во освіти і науки України, НУВГП. – Рівне : НУВГП, 2005. – 142 с.

Методичні вказівки

Сучасний етап розвитку освіти у світі характеризується інтенсивністю перетворень, що зачіпають управлінські організаційні структури освіти, її цільові настанови й зміст, методи і технології навчання, джерела та механізми фінансування, а також умови і форми міжнародного освітнього співробітництва. Успішне здійснення цих перетворень неможливе без ефективного законодавчого забезпечення. Своєчасне адекватне реформування законодавчої бази освіти є умовою й неодмінною складовою будь-якої освітньої реформи.

Під час презентації здійсненого порівняльного аналізу акцентувати на таких аспектах: система вищої освіти (*унітарна* – єдина система ВО, що передбачає здобуття освітніх ступенів лише в університетах; *бінарна* – наявність поряд з університетами спеціалізованих ВНЗ), структура освітніх ступенів (однорівнева,

дворівнева), структура наукових ступенів (однорівнева, дворівнева), зарахування для здобуття ВО, норми та обмеження при зарахуванні, організація навчального процесу, оплата за навчання, наявність кредитної системи у завершеному вигляді та наявність національної системи та використання ECTS.

Тема 7. Правовий статус учасників освітніх відносин

Завдання: Презентація основних положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (*Аналіз сучасного стану національної системи освіти, Основні проблеми, виклики та ризики, Удосконалення структури системи освіти*)

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні (2012–2021). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/news/.../4455.pdf

Методичні вказівки

Розроблення Національної стратегії зумовлено необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір.

Національна стратегія конкретизує основні шляхи реалізації концептуальних ідей та поглядів розвитку освіти, визначених Національною доктриною розвитку освіти.

Виокремити концептуальні положення Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (*Розд. II. Сучасний стан розвитку освіти, акцентуючи на Основних проблемах, викликах та ризиках, виокремити актуальні. Розд. III. Мета, стратегічні напрями та основні завдання Національної стратегії* опрацювати цілісно, значну увагу приділити професійно-технічній освіті, вищій освіті та післядипломній освіті).

Виписати основні положення частини «*Модернізація змісту освіти*».

Тема 8. Правовий статус вищих навчальних закладів

Завдання: Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти в Україні на 2011 – 2020 роки (тезисний конспект).

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004).
2. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: te.zavantag.com/docs/1225/index-13230.html

Методичні вказівки

Розпочати варто зі Статті 27. Правовий статус вищого навчального закладу; Статті 28. Типи вищих навчальних закладів; Статті 29. Національний вищий навчальний заклад Закону України «Про вищу освіту», обґрунтовуючи специфічні пріоритетні аспекти нормативної понятійної бази, на основі якої здійснювати розкриття концептуальних засад, передбачених пропонованим

завданням теми.

Метою Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти є створення сприятливих умов для якісної підготовки робітничих кадрів згідно з пріоритетами державної соціально-економічної політики, орієнтованої на задоволення потреб особистості, суспільства і держави, а також забезпечення рівного доступу до професійно-технічної освіти.

Відтак постає значущим з'ясування основних положень та понятійної бази підрозділів програми: «Шляхи та способи розв'язання проблеми», «Завдання і заходи», «Очікувані результати» (подати конспективно).

Тема 9. Правове регулювання інтелектуальної власності й інноваційної діяльності ВНЗ

Завдання: Скласти конспект: Закону України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38. – Розд. XI).

Література

1. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ua-info.biz/legal/baseri/ua-rmexzr.html
2. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38. – Розд. XI).

Методичні вказівки

Розпочати зі Статті 32. Принципи діяльності, основні права та обов'язки вищого навчального закладу (Закон України «Про вищу освіту»), акцентуючи увагу на кожній прописаній законодавчо позиції окресленої статті. Уміти пояснити: сутність принципів, нормативно обґрунтовані основні права та обов'язки вищого навчального закладу.

Відповідь із проблеми правового регулювання інтелектуальної власності й інноваційної діяльності ВНЗ подано у РОЗДІЛІ XI. НАУКОВА, НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ (ст. 65-69).

Відтак у конспекті з окресленого питання має бути розкрито такі нормативні аспекти:

Стаття 65. Мета і завдання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах (Суб'єкти наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, Основною метою наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, Основними завданнями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів).

Стаття 66. Інтеграція наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ Національної академії наук України, національних галузевих академій наук.

Стаття 67. Організація наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Стаття 68. Організаційні форми провадження наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Стаття 69. Права інтелектуальної власності та їх захист.

Тема 10. Професійна інженерно-педагогічна діяльність та особистість інженера-педагога

Завдання: Законспектувати основні позиції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки. Окреслити пріоритети розвитку в контексті основних понять професійної компетентності.

Література

1. Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/495-2011-p

Методичні вказівки

Пропоновано розпочати із визначення *компетентності* як динамічної комбінації знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту») та *компетенції* (інтегрована єдність знань, здібностей та установок, що дозволяють людині виконувати трудову діяльність в сучасному трудовому середовищі) *компетентності* (самостійність, здатність приймати відповідальні рішення, творчий підхід до справи, вміння постійно вчитися, комунікабельність, здатність до співробітництва, соціальна і професійна відповідальність), визначеній *категоріально-понятійним апаратом професійної освіти і навчання* Концепції розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020).

Пріоритетами розвитку будь-якої галузі в контексті основних понять професійної компетентності має постати логічне з'ясування кожної виокремленої позиції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 рр. (*Мета Програми. Шляхи та способи розв'язання проблеми. Завдання і заходи. Очікувані результати. Обсяги та джерела фінансування*) та аналіз табличних даних.

Тема 11. Професійне становлення інженера-педагога

Завдання: Скласти професіограму педагога професійного навчання

Література

1. Аніловська Г. Я. Університетська освіта: [навч. посіб. для вузів] / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич. – Львів: держ. ун-т внутрішніх справ. – Львів: Магнолія, 2010. – 375 с.

2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К.: ВВП «Компас», 1997. – 64 с.

3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / Гура О. І. – К., 2005. – 224 с.

4. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: te.zavantag.com/docs/1225/index-13230.html

5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. – Тернопіль: Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

6. Хоцкіна С. М. Конспект лекцій із дисципліни «Теоретико-правові основи

освіти та вступ до спеціальності» напряму підготовки 6.010104 «Професійна освіта» (за профілем). – Кривий Ріг, 2015. (електронний ресурс).

Ознайомитися з поданою професіограмою на сайті факультету інформаційних технологій ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Практичне завдання розпочати з опанування методичними аспектами складання професіограми, розглянутої на практичному занятті.

1. Базові відомості:
2. Напрямок підготовки: інженерна педагогіка.
3. Спеціальність: професійне навчання.
4. Здібності, що домінують: аналітичні, творчі.
5. Базові знання: інформатика, педагогіка, психологія.
6. Переваги професії: можливість безперервної наукової діяльності, творчий підхід.
7. Обмеження професії: висока емоційна напруженість.
8. Галузі застосування професійних знань: викладацька діяльність в освітніх установах; підприємства й організації різного профілю.

9. Історія професії:

Основні види діяльності:

У сфері навчання:

У сфері виховання:

Професійно-важливі здібності:

Психомоторика

Сенсорно-перцептивна сфера.

Пам'ять

Увага

Мислення

Інтелект

Емоційно-вольова сфера –

Значущі риси особистості:

Моральні:

Комунікативні:

Перспективи кар'єрного росту:

Шляхи отримання професії:

Тема 12. Специфіка кредитно-модульної системи організації навчального процесу

Завдання 1. Здійснити вибірковий моніторинг інформаційних пакетів ECTS в Україні.

Завдання 2. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (конспект основних понять)

Література

1. Болонський процес у фактах і документах ; за ред. Ніколаєнка С. М. – К. : Дельта, 2007. – 53 с.

2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин] ; за ред.

В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.

3. Згуровський, М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М. З. Згуровський ; МОН України, Нац. техн. ун-т України «КПІ». – Навч.-метод. вид. – К. : КПІ, 2006. – 544 с.

4. Гончаров, С. М. Вища освіта України і Болонський процес : [навч.-метод. посіб. для підгот. магістрів, аспірантів та перепідгот. виклад. вузів] С. М. Гончаров, В. С. Мошинський ; М-во освіти і науки України, НУВГП. – Рівне : НУВГП, 2005. – 142 с.

5. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004).

Методичні вказівки

Виконання завдання 1 передбачає самостійне з'ясування сутності понять «вибірковий моніторинг» та «інформаційний пакет ECTS». Обрати інформаційний пакет (циклу бакалаврської підготовки) та окреслити основні пріоритетні та професійно значущі позиції у контексті знаннєвої бази та компетентнісної парадигми підготовки фахівців за напрямом «Професійна освіта (за фахом)».

Готуючи конспект основних понять завдання 2, розмежувати сутнісні характеристики понятійної бази та порівняти із прописаними нормативно в Законі України «Про Вищу освіту». Вміти аргументовано довести власну позицію.

У конспекті необхідно відобразити основні положення документу у відповідності до його змісту. Зокрема, потрібно зосередити увагу на:

- сутності навчального процесу вищої школі, меті та принципах;
- понятті «зміст освіти» та нормативно-правовій базі, на якій ґрунтується організація навчального процесу;
- розкрити сутність кваліфікаційної характеристики, навчального плану, навчальної програми та робочої навчальної програми;
- охарактеризувати зміст індивідуального навчального плану студента;
- розкрити форми навчання (лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, консультація, самостійна робота та практична підготовка студентів тощо).

Значущим аспектом Положення про організацію навчального процесу вищих навчальних закладів виокремлено контрольні заходи, тому варто відобразити мету, види контролю, здійснити характеристику навчального часу студента та робочого часу викладача.

Необхідно зосередити увагу на формах навчання (денна, вечірня, заочна, дистанційна, екстернат), розкривши у конспекті сутність кожної.

Оволодіваючи змістом документа, слід відобразити науково-методичне забезпечення навчального процесу.

Тема 13. Специфіка кредитно-модульної системи організації навчального процесу

Завдання: 1. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні

(2010–2020 pp.) конспект: Розд. Категоріально-понятійний апарат професійної освіти і навчання.

2. Скласти словник опорних понять теми.

3. Контроль та оцінка знань і вмінь допомагають... (прописати три позиції)

Література

1. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: te.zavantag.com/docs/1225/index-13230.html

Методичні вказівки

Виконання завдань передбачає самостійне теоретичне оволодіння змістом теми неможливе без глибокого усвідомлення її базових понять. Поняття – це узагальнена думка, що відображає суттєві і необхідні ознаки предметів, явищ, їх взаємозв'язки.

Поняття позначають одним словом, або сукупністю слів-термінів.

У відповідності до завдання, у словнику необхідно розкрити сутність основних понять Розд. Категоріально-понятійний апарат професійної освіти і навчання (*Професійна освіта і навчання, Випереджувальний розвиток професійної освіти і навчання, Відкрита система професійної освіти і навчання, Професійна мобільність, Неформальна освіта і навчання, Доступність, Дескриптор, Залікова одиниця, Визнання кваліфікацій, Децентралізація, Соціальне партнерство, Професійний стандарт Професіоналізм, Галузь, Кваліфікація, Компетенція, Навчальний план, Оцінювання, Професія Результати навчання, Рівні кваліфікації, Сертифікат кваліфікації, Сертифікація, Стандарт професійної освіти (СПО), Формальна освіта і навчання, Компетенція професійна, Компетенції, Компетентність*).

Тема 14. Педагогічне спілкування як основа професійно-педагогічної діяльності інженера-педагога

Завдання: 1. Грищук Ю. В. Поняття професійної освіти та навчання у вітчизняному науковому просторі / Грищук Ю. В. // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 4 (8). – С. 112 – 118 (ISSN Online: 2312-5829) (конспект основних позицій публікації).

2. Аналіз результатів діагностування (*Ваш стиль спілкування, Психологічний тест визначення загального рівня комунікабельності (В. Ряховський); Тест-оцінювання самоконтролю у спілкуванні (М. Снайдера); Психодіагностувальна методика «Комунікативні й організаторські здібності» (Б. Федоришин та В. Синявський)*).

Література

1. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / Гура О. І. – К., 2005. – 224 с.

2. Дроздова І. П. Університетська освіта : [навч. посіб.] / Дроздова І. П. – Харків, 2013. – 184 с.

3. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Завдання 1. Опрацювавши статтю, необхідно розробити простий конспект,

який є послідовним викладом її змісту.

Для того, щоб скласти конспект необхідно:

- ознайомитися зі змістом інформації;
- розбити текст на окремі смислові частини;
- опрацювати кожну смислову частину змісту і сформулювати її сутність.

У конспекті треба відобразити етапи становлення спеціальності «Педагог професійного навчання», розкрити сутність поняття «педагог професійного навчання», його функції та вимоги до індивідуально-психологічних особливостей тощо. Розкрити вимоги до професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання в навчально-виховному процесі вищої школи.

Завдання 2.

Діагностувальна методика № 1

Ваш стиль спілкування

Людині рідко вдається поглянути на себе «збоку», хоча б це було для кожного з нас не тільки цікаво, але й вельми корисно. Адже далеко не всі усвідомлюють, що є індивідуальна манера спілкування, те, що зветься стилем. Відповідаючи на питання тесту, ви можете більше дізнатися про свій стиль спілкування.

Кожне із запропонованих 20 питань має три варіанти відповідей. Виберіть той, що вас задовольняє.

1. Чи схильні ви до пошуку шляхів примирення після чергового конфлікту (службового або сімейного)?

- а) завжди;
- б) інколи;
- в) ніколи.

2. Як ви поводитесь себе в критичній ситуації?

- а) внутрішньо збурені;
- б) зберігаєте повний спокій;
- в) втрачаєте самовладання.

3. Яким вважають вас навколишні (колеги, члени сім'ї)?

- а) самовпевненим і задрісним;
- б) дружелюбним;
- в) спокійним і незалежним.

4. Як ви відреагуєте, якщо вам запропонують відповідальну посаду?

- а) приймете з деякими побоюваннями;
- б) погодитесь без вагання;
- в) відмовитесь заради власного спокою.

5. Як ви поведетеся, якщо хтось із колег без дозволу візьме з вашого столу папери?

- а) гнівно висварите його;
- б) змусите повернути;
- в) запитаете, чи не потрібно йому ще що-небудь, якась допомога.

6. Уявіть, що ваш чоловік (дружина) повертається з роботи значно пізніше, ніж завжди. Якими словами ви б його (її) швидше за все, зустріли?

- а) «Що тебе так затримало?»;

- б) «Де ти пропадаєш до ночі?»;
- в) «Я уже почала (почав) хвилюватися».

7. *Якби перебували за кермом автомобіля, то як би поводитися:*

- а) намагалися перегнати машину, яка показала вам «хвіст»;
- б) вам байдуже, скільки автомобілів вас обженуть;
- в) поїдете зі значною швидкістю, щоб ніхто не наздогнав.

8. *Якими ви вважаєте свої погляди на життя?*

- а) збалансованими;
- б) легковажними;
- в) вкрай суворими.

9. *Як ви поводитесь, якщо не все вдається?*

- а) спробуєте перекласти провину на іншого;
- б) змиритесь;
- в) діятимете надалі обережніше.

10. *Як ви реагуєте на інформацію про випадки розбещеності серед сучасної молоді?*

- а) «Пора заборонити такі розваги»;
- б) «Треба надати змогу організовано й культурно відпочивати»;
- в) «І чого це ми з нею (молоддю) носимось?».

11. *Що б відчували, якби дізналися, що посада, яку ви хотіли посісти, дісталася іншому?*

- а) «І навіщо я витрачав на це нерви?»;
- б) «Очевидно, ця людина виявилася більш придатною»;
- в) «Може, мені це вдасться пізніше».

12. *Які відчуття у вас виникають, коли ви дивитися фільм жахів?*

- а) страх;
- б) нудьгуєте;
- в) отримуєте справжнє задоволення.

13. *Що ви робитимете, якщо потрапите в дорожню «пробку» і спізнитесь на важливу нараду?*

- а) нервуватимете, гніватиметеся;
- б) спробуєте викликати поблажливість партнерів;
- в) засмучуватиметеся.

14. *Ваше ставлення до спортивних, азартних ігор за умови вашої участі.*

- а) прагнете виграти;
- б) цінуєте задоволення, одержане від гри;
- в) гніваєтеся, якщо програєте.

15. *Що ви зробите, якщо з вами не досить коректно поведуться у сфері обслуговування?*

- а) стерпите, уникаючи конфлікту;
- б) викличете старшого і зробите зауваження;
- в) підете зі скаргою до вищого керівництва.

16. *Як би ви вчинили, якби вашу дитину скривдили в школі?*

- а) говорили б з учителем;
- б) влаштували б скандал батькам кривдника;
- в) порадили б своїй дитині «дати здачу».

17. Яка ви людина?

- а) посередня;
- б) самовпевнена;
- в) пробивна.

18. Що ви скажете молодшому (за посадою або віком), зіткнувшись у дверях?

- а) «Пробачте, це моя провина»;
- б) «Нічого, дрібниці»;
- в) «А уважніше ви не можете бути?».

19. Ваша реакція на статтю, телепередачу про хуліганство серед молоді.

- а) «коли ж нарешті буде здійснено конкретні заходи?»;
- б) «потрібно запровадити суворі покарання»;
- в) «не можна все звалювати на молодь, винні родина, вихователі, суспільство».

20. Яка тварина вам подобається?

- а) тигр;
- б) свійський кіт;
- в) ведмідь.

Для оброблення результатів скористайтеся таблицею.

№ п/з	Номер запитання																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а	1	2	3	2	3	2	2	2	3	3	1	3	1	2	1	1	1	1	2	3
б	2	1	2	3	2	3	1	1	2	1	2	2	3	3	3	2	3	3	1	2
в	3	3	1	1	1	1	3	3	1	2	3	1	2	1	2	3	2	2	3	1

45 і понад балів. Ви надмірно агресивні й неврівноважені, нерідко буваєте жорстоким до інших. Сподівайтесь досягти багато чого, розраховуючи на власні сили. На шляху до успіху можете поступитися інтересами навколишніх. Критику «зверху» сприймаєте, а критику «знизу» сприймаєте болісно, часом зневажливо відмахуєтеся.

35–44 балів. Ви помірно агресивні, маєте достатньо здорового самолюбства, тому нерідко досягаєте успіху. Ділову критику сприймаєте доброзичливо, без претензій.

Менше 34 балів. Ви надмірно миролюбні, що зумовлено недостатньою впевненістю у власних силах і можливостях. Вам не завадило б рішучості. До критики «знизу» ставитесь доброзичливо, але побоюєтесь критики «зверху».

Якщо з 7 і більше питань ви набрали по 3 бали і менше ніж з 7 питань – по 1 балу, то ваша агресивність носить швидше руйнівний, ніж конструктивний характер. Ви схильні до непродуманих вчинків і запеклих дискусій, ставитесь до людей зневажливо і своєю поведінкою провокуєте конфліктні ситуації, яких могли б уникнути.

Якщо з 7 і більше питань ви отримали по 1 балу і менше, ніж з 7 питань – 3 бали, то Ви надмірно замкнуті. Це не означає, що вам невластиві спалахи агресивності, просто ви їх ретельно приховуєте або спрямовуєте на себе (аутоагресія).

Діагностувальна методика № 2
Тест-оцінювання самоконтролю у спілкуванні (М. Снайдера)

Уважно прочитайте речення, що описують реакції на певні ситуації, кожне з яких необхідно оцінити як правильне або неправильне та поставити поруч із порядковим номером відповідну букву – «П» – правильно, «Н» – неправильно (хибно).

1. Мені здається важким мистецтво наслідування звичок.
2. Я, мабуть, зможу «зваляти дурня» задля привертання уваги навколишніх.
3. Я міг бути непоганим актором.
4. Людям інколи здається, що я хвилююся більше, аніж це є насправді.
5. У компанії я рідко буваю в центрі уваги.
6. У ситуаціях спілкування з різними людьми поведжуся не завжди типово.
7. Можу доводити тільки те, у чому відверто переконаний.
8. Намагаюся бути таким, яким мене хочуть бачити (задля успішності справ і відносин із людьми).
9. Можу бути доброзичливим з тими, кого недолюблюю.
10. Я не завжди такий, яким є насправді.

Люди з високим комунікативним контролем, за методикою М. Снайдера, постійно стежать за собою, добре знають де і як поводитися, керують вираженням емоцій. Поряд із цим простежено спонтанність самовираження, адже вони не люблять непрогнозованих ситуацій, їхня позиція: «я такий, яким є зараз». Люди з низьким комунікативним контролем – безпосередніші й відкритіші, у них стабільніше «Я», що мало піддається змінам ситуації.

Підрахування результатів

По одному балу нараховується за відповідь «Н» на 1, 5, 7 питання; за відповідь «П» – на всі інші. Підраховується сума.

0–3 бали – низький комунікативний контроль. Ваша поведінка стійка, тому не вважаєте за потрібне змінюватися відповідно до ситуації. Здатні до саморозкриття у спілкуванні; прямолінійні.

4–6 балів – середній комунікативний контроль. Ви щирі, але не стримані в емоціях, зважаєте на думку навколишніх.

7–10 балів – високий комунікативний контроль. Легко входите в будь-яку роль, гнучко реагуєте на зміну ситуацій, можете передбачати враження, що справляєте на навколишніх.

Діагностувальна методика № 3
Психодіагностувальна методика «Комунікативні й організаторські здібності»
(Б. Федоришин та В. Синявський)

Інструкція.

Дайте відповіді на запитання, сформульовані у вигляді тверджень. Якщо Ви згодні – поставте «+», якщо ні – «-». Відповідаючи, пам'ятайте, що рівень стандартності чи нестандартності мислення не оцінюється.

Запитання

1. Маю багато друзів, з якими часто спілкуюся.
2. Здебільшого здатен переконати товаришів у своїй правоті.
3. Найчастіше довго переживаю образи.
4. Інколи не в змозі розібратися в складних ситуаціях, які виникають у знайомих.
5. Відчуваю прагнення до встановлення знайомств із цікавими для мене людьми.
6. Подобається виконувати громадську роботу, це мене не переобтяжує.
7. Мені приємніше проводити час за книгами, аніж спілкуватися з людьми.
8. Я досить легко відмовляюся від намірів, якщо виникають перешкоди на шляху їх досягнення.
9. Мені не складно спілкуватися з літніми людьми.
10. Трапляється, що я організуюю ігри та розваги для товаришів.
11. Інколи складно та ніяково увійти у нову для мене компанію.
12. Я часто відкладаю виконання своїх справ на «потім».
13. Мені не зручно спілкуватися з незнайомими людьми.
14. Найчастіше прагну, щоб товариші діяли так, як я вважаю за необхідне.
15. Складно знаходжу спільну мову з незнайомою групою людей.
16. У мене рідко виникають конфлікти з товаришами, які не дотримуються обіцянок чи обов'язків.
17. Інколи виникає прагнення познайомитися та поспілкуватися з новою людиною.
18. Часто беру ініціативу в розв'язанні будь-якого питання.
19. Відчуваю необхідність перебування наодинці.
20. Найчастіше відчуваю себе ніяково в незнайомій обстановці (поміж незнайомих людей).
21. Мені подобається бути поміж людей.
22. Хвилююся, якщо не вдається закінчити розпочату справу.
23. Почуваюся невпевнено, коли необхідно познайомитися з новою людиною.
24. Мене стомлює тривале спілкування з товаришами.
25. Подобається брати участь у групових іграх.
26. Часто виявляю ініціативу, якщо це стосується інтересів товаришів.
27. Почуваюся невпевнено поміж малознайомих людей.
28. Рідко прагну довести правоту кому-небудь зі знайомих.
29. Почуваюся вільно у будь-якій, навіть незнайомій компанії.
30. Займаюся громадською діяльністю.
31. Прагну до обмеження кола знайомих.
32. Найчастіше відстоюю власну позицію.
33. Почуваюся комфортно у будь-якій компанії.
34. Із задоволенням організуюю різні заходи для товаришів.
35. Почуваюся незручно, якщо доводиться виступати перед великою групою людей.
36. Досить часто запізнююся на заплановані зустрічі.
37. У мене багато друзів.
38. Часто перебуваю у центрі уваги поміж товаришів.

39. Відчуваю дискомфорт у процесі спілкування з малознайомими.
 40. Почуваюся не досить упевнено та вільно у великій групі своїх товаришів.

Оброблення й оцінювання результатів тестування.

Для кількісного оброблення результатів використовують два дешифратора, у яких подано «ідеальні» відповіді (відображають можливі показники виявлення комунікативних та організаторських здібностей).

Задля оброблення результатів дослідження необхідно підрахувати кількість відповідей, що збігається з відповідями дешифратора та це число ввести у формулу: $K = 0,05 \times M$, де K – оціночний коефіцієнт, а M – кількість відповідей, які збігаються.

Комунікативні здібності: 1+, 3-, 5+, 7-, 9+, 11-, 13+, 15-, 17+, 19-, 21+, 23-, 25+, 27-, 29+, 31-, 33+, 35-, 37+, 39-.

Організаторські здібності: 2+, 4-, 6+, 8-, 10+, 12-, 14+, 16-, 18+, 20-, 22+, 24- 26+, 28-, 30+, 32-, 34+, 36-, 38+, 40-.

Шкала оцінювання комунікативних здібностей

К	О	Рівень виявлення комунікативних здібностей
0,10–0,45	1	Низький
0,50–0,55	2	Нижчий від середнього
0,60–0,65	3	Середній
0,70–0,75	4	Високий
0,80–1,00	5	Найвищий

Шкала оцінювання організаторських здібностей

К	О	Рівень виявлення організаторських здібностей
0,20–0,55	1	Низький
0,60–0,65	2	Нижчий від середнього
0,70	3	Середній
0,75–0,80	4	Високий
0,85–1,00	5	Найвищий

*Психологічний тест визначення загального рівня комунікабельності
 (В. Ряховський)*

Відповіді мають бути однозначними: «так», «ні», «інколи».

1. Напередодні у вас ділова зустріч. Чи впливає очікування на працездатність та виводить зі звичайної колії?
2. Чи не намагаєтеся відкласти візит до лікаря доти, доки не сила терпіти?
3. Чи викликає у вас невдоволення необхідність виступу з доповіддю, повідомленням, інформацією на нараді, зборах?
4. Вам пропонують відрядження. Чи докладатимете ви максимум зусиль, аби відкласти або уникнути поїздки?
5. Чи любляєте довіряти переживання будь-кому?

6. Чи дратуватиме вас прохання незнайомого перехожого допомогти (показати дорогу, відповісти на будь-яке запитання)?
7. Чи вірите ви у проблему взаємопорозуміння батьків і дітей?
8. Чи соромитиметеся нагадати знайомому про повернення боргу?
9. У кафе вам подали неякісне блюдо. Чи змовчите ви, невдоволено відсунувши тарілку?
10. Опинившись наодинці з незнайомим, не розпочнете першим бесіду? Ви хвилюватиметеся з приводу ініціативи спілкування незнайомця?
11. Вас дратує будь-яка черга? Чи відмовитеся від наміру щось придбати, чи нудитиметеся в очікуванні?
12. Чи відчуваєте побоювання участі в комісії з розгляду конфліктних ситуацій?
13. Ви маєте індивідуальні критерії оцінювання творів літератури, мистецтва, культури та іншої думки не сприймаєте. Це так?
14. Ваші дії: змовчите чи будете доводити власну позицію, почувши помилкове висловлювання з відомого питання?
15. Чи викликає обурення прохання будь-кого допомогти в розв'язанні службового питання або навчальної теми?
16. Вам легше викладати думки в писемній, аніж в усній формі?

Оцінюємо відповіді: за кожну «так» – 2 бали, «інколи» – 1 бал, «ні» – 0 балів. Підраховуємо суму та за класифікатором визначаємо, до якої групи людей належите.

Інтерпретація результатів.

30–32 балів. Ви некоммунікбельні, тому вам не можна доручати справу, що вимагає групових зусиль. Намагайтеся бути коммунікбельнішим, контролюйте себе.

25–29 балів. Ви некоммунікбельні, полюбляєте перебувати наодинці, тому маєте мало друзів. Часто незадоволені собою, але можете змінитися, адже інколи, захопившись, набуваєте коммунікбельності.

19–24 бали. Ви коммунікбельні. У незнайомій ситуації почуваетесь впевнено, нові проблеми вас не лякають. Малознайомим не довіряєтеся, у диспутах і суперечках берете участь неохоче. У ваших висловлюваннях забагато неаргументованого сарказму.

14–18 балів. У вас достатня коммунікбельність, допитливі, полюбляєте слухати цікавих співрозмовників. Досить терплячі, відстоюєте власну позицію без запалу. Не виявляєте хвилювання під час зустрічі з новими людьми та, водночас, не полюбляєте гучних компаній; екстравагантні витівки вас дратують.

9–13 балів. Ви коммунікбельні й товариські, інколи занадто. Полюбляєте бути в центрі уваги; висловлюватися з будь-якого приводу, що дратує навколишніх; нікому не відмовляєте у проханні, хоча не завжди можете його виконати. Вам не вистачає витримки й терпіння у процесі розв'язання серйозних проблем.

4–8 балів. Товариськість із вас «б'є ключем», завжди перебуваєте у курсі

подій. Берете участь у дискусіях, хоча серйозні теми інколи викликають нудьгу. Говорите навіть тоді, коли про предмет розмови маєте поверхнєве уявлення. Беретеся за будь-яку справу, але не завжди спроможні її успішно завершити. Тому люди вам не довіряють. Замисліться над цим.

З бали та менше. У вас хвороблива комунікабельність. Ви багатослівні, утручаєтеся в будь-які справи; обговорюєте проблеми, в яких некомпетентні. Образливі, часто необ'єктивні, тому постаєте причиною конфліктів. Серйозна робота не для вас. Вам варто зайнятися самовихованням.

Тема 15. Самостійна робота студента в системі професійного становлення інженера-педагога

Завдання: Зробити бібліографічний опис пропонованих наукових джерел (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. – Бюлетень ВАК. – 2009. – № 5).

Література

1. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. – Бюлетень ВАК. – 2009. – № 5.

2. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

3. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко : [підручник]. – К., 2006. – С. 228-231.

4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : [підруч.] / С. В. Шевчук, І. В. Клименко – К. : Алерта, 2011. – 694 с.

Методичні вказівки

Самостійна робота студентів пов'язана з опрацюванням різноманітних літературних джерел, кожне з яких потребує бібліографічного опису.

Бібліографічний опис – це упорядкована сукупність даних про друкований твір. Це дає змогу ідентифікувати твір на основі відомостей, вказаних на титульному аркуші книги або на звороті титулу. Наприклад, опис книги за одним автором включає прізвище та ініціали автора, назву книги без скорочень. Потім вказуються такі вихідні дані: місце видання, видавництво, рік видання, загальна кількість сторінок.

Приклади оформлення бібліографічного опису літературних джерел

1. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.02. «Теорія та методика навчання (українська мова)» / З. П. Бакум. – Херсон, 2009. – 36 с.

2. Бакум З. П. Діалогізація у процесі підготовки майбутніх викладачів економіки / З. П. Бакум, С. М. Хоцкіна // Society for cultural and scientific progress in Central and Eastern Europe. International scientific and professional conference «Modern problems of education and science». – Budapest. – Vol. 1. – February. – 2013. – P. 7–10. – Режим доступу: <http://scaspee.com/6/post/2013/01/bakum-zp->

hotskina-sm-dialogue-based-speech-in-the-process-of-training-the-future-economics-teachers.html

3. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : [підручник] / Бутенко Н. Ю. – [вид. 2-ге, без змін]. – К. : КНЕУ, 2006. – 384 с.

4. Гура О. І. Теоретико-методологічні основи формування психолого-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Гура Олександр Іванович. – Запоріжжя, 2008. – 546 с.

5. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ua-info.biz/legal/baseri/ua-rmexzr.html

6. Заброцький М. М. Духовність і педагогічна позиція особистості / М. М. Заброцький // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка. – 2001. – Т. 3. – Ч. 8. – С. 90–94.

7. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії : навч. посіб. [для студ. вищ. закл. освіти] / Станіслав Олександрович Караман. – К. : Ленвіт, 2000. – 272 с.

8. Підготовка гірничого інженера: школа – ВНЗ – підприємство : [монографія] / В. С. Моркун, З. П. Бакум, С. М. Хоцкіна, В. В. Ткачук. – Кривий Ріг : ВЦ ДВНЗ «КНУ», 2015. – 244 с.

9. Сисоєва С. О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи. – К., 2000. – Вип. 17. – С. 319–363.

10. Сучасна вища школа : психолого-педагогічний аспект : [монографія] / АПН України, Ін-т педагогіки і психології професійної освіти ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : ВІПОЛ, 1999. – 442 с.

11. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / Фіцула М. М. – К. : ВЦ «Академвидав», 2006. – 352 с.

12. Хоцкіна С. М. Формування культури мовлення у контексті сучасної вищої професійної освіти / С. М. Хоцкіна // Актуальні проблеми культури української мови і мовлення : V Всеукр. наук.-практ. конфер., 5-6 листопада 2015 р., Нац. ун-т «Острозька академія», 2015.

13. Zinaida Bakum A system to diagnose the level of future mining engineer communicative competence development / Zinaida Bakum, Olena Goroshkina, Svitlana Khotskina. – Metallurgical and Mining Industry, 2015. – No. 2. – P. 172–177.

ЗАВДАННЯ.

Виправте помилки в оформленні бібліографії у відповідності до ДСТУ 7.1-2009 «Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» (Режим доступу: http://www.ukrbook.net/DSTU_pabl.htm).

Правки вносяться у роздрукованому примірнику.

1. Бондарчук Е.И. Основы психологии и педагогики / Е. И. Бондарчук,

Л. И. Бондарчук : Курс лекций. – К. : МАУП, 2001. – 168 с.

2. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні : [навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц.] / Н. Ю. Бутенко, В. М. Приходько, Н. І. Федоренко. – К.: КНЕУ, 2004. – 334 с.

3. Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 576 с.

4. Козаков В. А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент : [підручник] / В. А. Козаков. – Ч. 1. Психологія суб'єкта діяльності. – К. : КНЕУ, 2000. – 243 с.

5. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

6. Мочерний С. В. Основи гірничих знань : [підручник] / С. В. Мочерний. – К. : ВЦ «Академія», 2002. – 312 с.

7. Пентиліук М. І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах [навч. посіб.] / М. І. Пентиліук, Т. Г. Окунович. – К.: Ленвіт, 2010. – 134 с.

8. Савенкова Л. О. Педагогічне спілкування : [навч. посіб.] / Л. О. Савенкова. – К.: КДЕУ, 1997. – 140 с.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аніловська Г. Я. Університетська освіта : [навч. посіб. для вузів] / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич . – Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. – Львів : Магнолія, 2010. – 375 с.
2. Болонський процес у фактах і документах ; за ред. Ніколаєнка С. М. – К. : Дельта, 2007. – 53 с.
3. Болубаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болубаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
4. Валєєв Р. Г. Освітнє право України / Валєєв Р. Г. : [навч. посіб.] – Луганськ, 2011. – 287 с.
5. Введение в специальность ; под ред. Л. И. Рувинского. – М. : Просвещ., 1988. – 208 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
7. Грищук Ю. В. Поняття професійної освіти та навчання у вітчизняному науковому просторі / Грищук Ю. В. // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 4 (8). – С. 112 – 118 (ISSN Online: 2312-5829).
8. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ua-info.biz/legal/baseri/ua-rmexzr.html
9. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004).
10. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении / Кан-Калик В. А. – М., Просвещ., 1987. – 190 с.
11. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: te.zavantag.com/docs/1225/index-13230.html
12. Національна доктрина розвитку освіти – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.univd.edu.ua/index.php
13. Національна стратегія розвитку освіти в Україні (2012–2021). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/news/.../4455.pdf
14. Освітнє право ; за заг. ред. Астахова В. В. – Харків, 2011. – 144 с.
15. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 рр. – К. : Освіта, 2014. – 23 с.
16. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020р. – К. : Освіта, 2014.
17. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. – Бюлетень ВАК. – № 5. – 2009.
18. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Додаткова:

1. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М. Ф. Степко,

Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин]; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.

2. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / Гура О. І. – К., 2005. – 224 с.

3. Мостова І. Першокурснику : поради психолога / Мостова І. – К. : Тандем, 2000. – 76 с.

Методичне забезпечення

1. Хоцкіна С. М. Конспект лекцій з дисципліни «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності» напрямку підготовки 6.010104 «Професійна освіта» (за профілем) денної та заочної форм навчання. – Кривий Ріг, 2015. (електронний ресурс).

2. Хоцкіна С. М. Методичні вказівки до практичних занять із дисципліни «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності» для студентів першого курсу напрямку підготовки 6.010104 «Професійна освіта» (за профілем) денної та заочної форм навчання. – Кривий Ріг, 2015. – 26 с. (електронний ресурс).

3. Хоцкіна С. М. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності» для студентів першого курсу напрямку підготовки 6.010104 «Професійна освіта» (за профілем) денної та заочної форм навчання. – Кривий Ріг, 2015. – 31 с. (електронний ресурс).

Навчальне видання

Методичні вказівки до самостійної роботи із дисципліни «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності» для студентів першого курсу напряму підготовки 6.010104 «Професійна освіта (за профілем)» денної та заочної форм навчання.

Укладач: Хоцкіна Світлана Миколаївна

Реєстраційний № _____

Підписано до друку _____ 2015 р.

Формат A 5

Обсяг 31 стор.

Тираж примірн.

Видавничий центр ДВНЗ «КНУ»,
м. Кривий Ріг,
вул. XXII Партз'їзду, 11